

Obsah

Předmluva	9
-----------	---

I. OBECNÁ ČÁST

I. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE: PRÁVNĚHISTORICKÝ POHLED 1919–1989	13
1.1 Zrod myšlenky mezinárodní standardizace podmínek práce	13
1.2 Vznik Mezinárodní organizace práce	21
1.3 První konference Mezinárodní organizace práce, 1919	30
1.4 Mezinárodní organizace práce v meziválečném období	36
1.5 Důsledky hospodářské krize a druhé světové války pro mezinárodní pracovní právo	48
1.6 Mezinárodní organizace práce po druhé světové válce a v době studené války	54
1.7 Dílčí závěr	73
2. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE A JEJÍ SOUČASNÁ ROLE	76
2.1 Současné postavení, struktura a činnost MOP	76
2.2 Normotvorba MOP	77
2.3 Revize standardů	81
2.4 Současné výzvy pro MOP (nejen) ve světě práce	81
3. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE A PRÁVO EU	86
3.1 EU a MOP 60 let spolu	87
3.2 Právo EU v rozporu s MOP	90
3.3 MOP jako zdroj inspirace a právní argumentace	95
3.4 Právo EU a MOP – ruku v ruce pro budoucnost sociálních práv	97

Autorství kapitol:

doc. JUDr. Jiří Šouša, Ph.D. – kap. 1

doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D. – kap. 4, 6,

doc. JUDr. Petr Hůrka, Ph.D. – kap. 5

prof. JUDr. Kristina Koldinská, Ph.D. – kap. 2, 3, 7, 8, 10

JUDr. Lukáš Aldorf, Ph.D. – 9

PhDr. Pavel Janeček – kap. 5

prof. JUDr. Igor Tomeš, CSc. – kap. 1

*Tato monografie vznikla za podpory a v rámci grantového projektu GA
ČR reg. č. 17-03398S „Mezinárodní organizace práce a její význam pro
rozvoj sociálního práva v Evropě“.*

Recenze:

JUDr. Ján Matejka, Ph.D.

JUDr. Jakub Tomšej, Ph.D.

Redakce: Petr Bělovský

Grafika a sazba: Auditorium

Jazyková korektura: Zdeněk Tejkl

www.auditorium.cz

Auditorium

Praha 2020

ISBN 978-80-87284-81-0

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST: VYBRANÉ OKRUHY PROBLÉMŮ

4. KOLEKTIVNÍ PRÁVO	103
4.1 Ochrana práv v dokumentech MOP	106
4.2 Srovnání s právem EU	109
4.3 Situace v ČR (především) ve světle práva MOP	110
4.4 Dílčí závěr	155
5. PRACOVNÍ PODMÍNKY	161
5.1 Pracovní doba	161
5.2 Doba odpočinku	172
5.3 Odměňování	177
5.4 Minimální mzda	185
5.5 Dovolená	190
5.6 Překážky v práci	196
6. OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI	203
6.1 Ochrana práv v dokumentech MOP	205
6.2 Srovnání s právem (event. judikaturou) EU a dopad práva MOP na právo EU	206
6.3 Situace v ČR (především) ve světle práva MOP	208
6.4 Dílčí závěr	213
7. ROVNOST A ZÁKAZ DISKRIMINACE V PRÁVU MOP	216
7.1 Formální a materiální rovnost	217
7.2 Zakotvení rovnosti v dokumentech MOP	222
7.3 Rovnost v právu Evropské unie a vliv MOP na právo EU	228
7.5 Zakotvení rovnosti v právu ČR – provedení Úmluv MOP a implementace práva EU	245
7.6 Dílčí závěr	258
8. PRÁVA MIGRUJÍCÍCH PRACOVNÍKŮ	260
8.1 Ochrana práv migrujících v dokumentech MOP	260
8.2 Práva migrujících pracovníků z pohledu práva EU	274
8.3 Práva migrujících osob v právu ČR	286

9. PRÁVA VYBRANÝCH SKUPIN ZAMĚSTNANCŮ	293
9.1 Ženy, mladiství a osoby se zdravotním postižením jako vybrané skupiny	293
9.2 Právní úprava MOP	295
9.3 Právo EU	322
9.4 Česká právní úprava	345
9.5 Budoucnost zvláštní pracovněprávní ochrany žen, mladistvých a osob se zdravotním postižením	358
10. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	361
10.1 Sociální zabezpečení v dokumentech MOP	362
10.2 Koordinace sociálního zabezpečení v EU – reakce EU na autonomní národní systémy sociálního zabezpečení	366
10.3 České sociální zabezpečení	386
ZÁVĚR	390
Summary	396
Bibliografie	398

Předmluva

Mezinárodní organizace práce (MOP) vznikla – stejně jako Společnost národů a třeba také Československo – z rozhodnutí Versailleské mírové konference v roce 1919 a stala se tak důležitou součástí mírového uspořádání a vize spravedlivějšího světa po “Velké válce”. Její “genetickou příbuznost” s Československem dále podtrhuje skutečnost, že členem patnáctičlenné komise, která sjednávala článek XIII. Versailleské mírové smlouvy – budoucí ústavy MOP – byl Edvard Beneš, tehdejší československý ministr zahraničí.

Na rozdíl od Společnosti národů, které se nepodařilo odvrátit další světovou válku a jejíž místo zaujala v roce 1945 Organizace spojených národů, a na rozdíl od Československa, si tak mohla MOP v roce 2019 připomenout 100 let své existence.

Záměrně píši připomenout a nikoli oslavit, i když důvodů k oslavám by se samozřejmě našlo dost a dost: po celé století byla MOP silným hlasem sociální spravedlnosti a důraznou zastánkyní lidských, resp. pracovních práv. Přijala bezmála 200 úmluv – mezinárodních standardů, upravujících nejrůznější aspekty práce, které přispěly, často radikálně, ke zlepšení pracovních podmínek na celém světě. Na to by se nemělo rozhodně zapomínat.

Ale sté výročí vzniku MOP nebylo vnímáno jako příležitost k nostalgickému vzpomínání; generální ředitel MOP Guy Ryder naopak zavelel k pohledu do budoucna, vědom si všech výzev, které má “svět práce” před sebou – a které vlastně již nějakou dobu intenzivně pociťuje.

Není toho málo – globalizace, automatizace, robotizace, informační technologie, digitalizace, nové formy organizace práce.... To vše otřásá všemi tradičními pilíři světa práce a přináší zásadní momenty, které jednak činí některé dřívější úmluvy MOP zastaralými a jednak vyvolávají silnou potřebu nových konceptualizací, nových norem. A také mimo jiné mění rovnováhu v tripartitě, a tedy i povahu a možnosti kolektivního vyjednávání.

To vše se navíc odehrává v době, která pro mezinárodní organizace není vůbec jednoduchá; v posledních letech se často hovoří o krizi multilateralismu, autorita globálních organizací podle všeho klesá a v polarizovaném světě se již moc nedaří sjednávat nové politické